

OBSAH

I.

ZÁKLADNÍ ÚVAHY

	Str.
1. O pojmu a definici filosofie	3
A. FILOSOFIE A ODBORNÉ VĚDY.	
2. Poměr obou ve starověku. (Doba nejstarší. Platon. Aristoteles. Doba alexandrinská. Rozdělení filosofie: a) logika, b) fysika, c) etika.)	7
3. Filosofie ve středověku. (Theologie a filosofie. Spor realismu a nominalismu.)	15
4. Filosofie a vědy odborné v době nové. (Výzkumy přírodní. Filosofie a život. Rozvoj odborných věd. Filosofie jako souhrn vědění. Induktivní a deduktivní metoda. Kantův kriticismus.)	21
5. Krise filosofie v Německu. (Filosofie spekulativní: Fichte, Schelling, Hegel. Filosofičnost a vědeckost. Úpadek filosofie spekulativní.)	34
6. Význam a úkoly filosofie moderní. (Novokantism. Positivism. Empiriokriticism. Filosofie psychologická. Imanentní filosofie. Životosměrnost filosofie: pragmatism. Filosofičnost odborné práce vědecké. Filosofie vědecká. Problém noetický, ontologický, etický. Literatura.)	40
B. FILOSOFIE A NÁBOŽENSTVÍ.	
7. Poměr obou. (Vznik a povaha obou. Náboženství fysikální. Náboženství etické. Obdoby filosofie a náboženství.)	58

8. Historický vývoj poměru filosofie a náboženství.
 (a) Ve starověku: Nedogmaticnost řeckého náboženství. Řecké zbožnění rozumu. Synthese filosofie a náboženství. b) Ve středověku: Scholastický racionalism. Mysticism. c) V nové době: Racionalism novověký. Voluntarism. Náboženskost moderního člověka. Literatura o náboženství.) 65
9. Úvody do filosofie a jich literatura.
 (Úvody objektivní. Úvody subjektivní. Německé, anglické, francouzské, italské, ruské, polské, slovinské, chorvatské, české. Slovníky filosofické.) 84
10. Význam a úkol dějin filosofie.
 (Vývoj dějepisectví filosofie. Literatura dějin filosofie. Dějiny věd. Cena dějin filosofie.) 124

II.

MYŠLENKOVÝ VÝVOJ EVROPSKÉHO LIDSTVA

A. ŘECKÝ NÁZOR SVĚTOVÝ A ŽIVOTNÍ.

I. ŘECKÝ NATURALISM.

11. Naturalism.

(Vysvětlení pojmů naturalismu a racionalismu. Řecký názor o přírodě i životě rodinném a státním. Občan a otrok. Řecké manželství, postavení ženy. Život a smrt. Smysl morálky řecké: život shodný s přírodou. Dokonalost jako organické spojení dobra a krásna. Výchova řecká.) 145

II. ŘECKÝ RACIONALISM.

12. Povaha řecké filosofie.

(Vývoj myšlení řeckého. Rozdíl filosofie řecké a novověké. Styk řecké filosofie a náboženství. Podmínky řecké filosofie. Tři období řeckého filosofování: kosmologické, antropologické, mystické.) 161

13. Studium dějin řecké filosofie.

(Spisy řeckých filosofů. Zprávy nepřímé. Doxografové. Vyprávění zlomků. Literatura.) 169

14. Řecká filosofie a Orient.

(Ed. Röth. Aug. Gladisch. Pozdní zprávy o orientálním původu řecké filosofie. Rozdíly řecké filosofie a orientálního myšlení. Náboženská povaha orientálního myšlení.) 188

15. Počátky řecké filosofie.

(Poměry společenské a politické. Sedm mudrců. Mysteria. Kosmogonie. Náзор na svět u Homera a Hesioda. Theogonie orfické Epimenides, Akusilaos, Pherekydes.) . . . 195

16. Zkoumání světa a přírody.

(Filosofie ionská: Thales, Anaximenes. Diogenes z Apollonie. Herakleitos. Anaximandros. Empedoklovo učení o čtyřech živlech. Původ a povaha pohybu. Anaxagorův dualismus. Demokritův atomistický materialism.) . . . 204

17. Aristotelsko-ptolomaiský a pythagorejský názor světový.

(Platonovo a Aristotelovo učení o živlech. Aristotelsko-ptolomaiský země středný [geocentrický] názor na svět. Význam učení Pythagorského o středním ohni a pohybu země.) . . . 216

18. Původ života.

(Záhada života vůbec. Anaximandros, Xenofanes, Empedokles, Anaxagoras, Alkmaion.) . . . 230

19. Duše.

(Vývoj představy duševnosti. Anaximandros, Anaximenes, Herakleitos, Pythagorovci, Demokritos. Literatura.) . . . 233

20. Smysl a rozum.

(Poměr obou. Eleaté a Herakleitos. Demokritův materialistický sensualism.) . . . 236

21. Řeční sofisté.

(Skepse. Protagorův noetický relativism. Gorgiův rozumový nihilism. Důsledky praktické. Význam sofistů. Literatura.) . . . 241

22. Sokrates.

(Povaha. Sokratova atopie. Daimonion. Sokratův život a činnost. Smrt Sokratova. Sokratovo učení. Život rodinný. Práce hmotná. Školy sokratické.) . . . 247

23. Platon.

(Svět smyslný a pomyslný. Idea dobra a účelnost světa. Platonova psychologie, noetika, etika. Platonský erós. Zrušení rodiny a soukromého majetku. Stát a ústavy státní. Platonův poměr k náboženství a umění. Literatura.) . . . 260

24. Aristoteles.

(Látka a forma, možnost a skutečnost. Bůh čistá forma. Svět prostorově omezený, časově věčný. Duše princip života rostlinného, živočišného i lidského. Cíl života. Život rozumný, ctnost, střed mezi dvěma krajnostmi: Přátelství. Aristotelova politika.) . . . 275

25. Epikureism.
(Politický úpadek Řecka, rozšíření řecké kultury. Filosofie stává se životní moudrostí, Epikurův sensualism a materialism, slast nejvyšší dobro, přátelství, filosofie štěstí.) - 289
26. Stoicism.
(Stará, střední a nová stoa. Stoický epikureism, materialism a pantheism. Život ctnostný = shodný s rozumem. Nezávislost na vnějších věcech. Smrt a sebevražda. Stoický kosmopolitism a soucit s člověkem.) - 299
27. Skepse.
(Praktická její povaha. Pyrrhonism. Probabilism střední a nové akademie. Eklekticism. Skepse Ainesidémova a lékařů empiriků. Positivism. Odborná práce vědecká.) - 318
28. Mysticism.
(Náboženská povaha doby. Vliv orientu. Filosofie novopythagorejská: Apollonios z Tyány. Filosofie řeckožidovská: Aristobulos, Filon Alexandrijský. Filosofie novoplatonská: Plotinos, Porfyrios, Jamblichos, Julian, Proklos. Duchovost, duševnost, tělesnost.) - 327
29. Přehled vývoje řecké filosofie. - 341

B. KŘESŤANSTVÍ A STŘEDOVĚK.

III. KŘESŤANSTVÍ.

30. Křesťanský supranaturalism.
(Křesťanství a židovství. Křesťanství a řecká filosofie. Myšlenková povaha křesťanství po stránce negativní: supranaturalism. Křesťanský názor na svět vezdejší, život veřejný a rodinný, statky pozemské, zdraví a krásu tělesnou, čest a slávu, mužnost a boj, kříž a meč, smrt tělesnou, bol a strádání. Žití poustevnické a mnišské [sliby chudoby, čistoty, poslušnosti]. Trpělivost a pokora.) - 345
31. Křesťanský supraracionalism.
(Odpor proti vši moudrosti světské. Sv. Jeroným, Lactantius, Tertulian, Basilius Veliký.) - 368
32. Positivní stránka křesťanství.
(Odevzdanost do vůle boží. Láska k Bohu. Bratrství všeho lidstva. Křesťanská láska k bližnímu [milosrdenství] naproti pohanské štědrosti a význam její. Smysl morálky křesťanské: odumření světa a mravní obrození. Život svatý.) - 373

IV. STŘEDOVĚK.

33. Křesťanský supranaturalism a středověk.

(Projevy supranaturalismu: středověká skepse. Život mnišský. Práce. Majetek. Chudoba. Stát a církev. Panictví a manželství. Projevy naturalismu: rytířství a výpravy křižácké. Světská moc a přepych kněžstva. Povýšenost papežství. Radost ze života.) 381

34. Křesťanský supraracionalism a středověk.

(Odpor k věděni světskému. Smír s řeckou moudrostí. Filosofie řecká průpravou křesťanství. Význam Logu. Pokusy o gnósi. Filosofie ve službách teologie. Věda a víra.) . . . 400

35. Příčiny a neshody křesťanství evangelického a historického.

(Smír křesťanství se světem a sklon ke kompromisu. Noví mladí národové nesdílejí touhy po vykoupení. Spor ideové podstaty evangelického křesťanství s podmínkami bytu a života pozemského je hybnou silou vývoje středověku.) . . . 409

36. Studium a literatura dějin středověké filosofie . . . 413

37. Patristika.

(Otcové apoštolští. Gnóse. Manicheism. Útoky na křesťanskou nauku, Irenaeus, Hippolytus. Apologetové. Aristides, sv. Justin, Tatianus, Athenagoras, list k Diognetovi, Minucius Felix. Škola alexandrejská: Clemens Alexandrejský, Origenes, Tertullianus, Arnobius, Lactantius, Athanasius, Basilius Veliký, Řehoř z Nazianzu. Řehoř z Nyssy, Augustinus. Křesťanské problémy náboženské: teologický, christologický, anthropologický.) 425

V. SCHOLASTIKA.

38. Ucelenost středověkého vědění.

(Písmo svaté a Aristoteles. Význam vědeckého myšlení. Petrus Damiani. Doctores scholastici.) 473

39. Spor realismu a nominalismu.

(Význam obou názorů. Roscellinův tritheismus. Concepcionalism. Platonism a aristotelism ve středověku. Princip přírodovědný a teologický u Aristotela. Nominalism a individualism.) 478

40. První období scholastiky. (9.—14. století.)

(Osvícenci: Jan Scotus Eriugena, Gerbert, Berengar z Toursu. Fideismus sv. Anselma. Gaunilo. Vilém de Champeaux, Abélard. Význačné směry prvního období scholastiky: 1. platonisující filosofové přírodní: Abélard z Bathu, Bernard ze Chartres, Vilém z Couches, 2. pantheisté: Amalricus de Bena, David de Dinanto; 3. mystikové: sv. Bernhard de Clairvaux, škola St. Victorská, 4. summisté: Petrus Lombardus, Alanus ab insulis, Jan ze Salisbury.) 486

41. Středověká filosofie arabská a židovská.

(Alkendi. Alfârâbi. Avicenna. Algazel. Avempace. Abbubacer. Averroës. Kabbala. Salomon. Ibn-Gebirol. Moses Maïmonides.) 502

42. Druhé období scholastiky. (13.—15. století.)

(Obnova studia Aristotela a překlady spisů jeho do latiny. Řády františkánský a dominikánský. Scholastická metoda. Alexander Halenský. Vilém d'Auvergne. Jan Bonaventura. Syntese aristotelismu a církevní dogmatiky: Albertus Magnus. Svatý Tomáš Akvinský [intelektualism scholastický]. Vincentius Bellovacensis. Raymundus Lullus. Roger Bacon. Jan Duns Scotus [voluntarism scholastický]. Durand a Sto. Porciano. Vítězství nominalismu: Vilém d'Occam. Jan Buridan, Petr d'Ailly. Jan Gerson. Německá mystika konce středověku, zvláště mistr Eckehart. Tomáš ze Štítného. Raymundus de Sabunde. Rozklad scholastiky.) 516

43. Středověký obraz vezdejšího světa

(Názory fysikální: čtyři živly pozemské, pátý nebeský, pohyb přímočarý a kruhový, kosmologické představy zeměstředné a člověkostředné. Kulatost země. Otázka antipodů. Vědomosti zeměpisné: Jerusálém — střed povrchu zemského. Mapa Lionarda da Dati. Spis Honoria z Autunu: »Obraz světa«. Znalosti historické: filosofie dějin sv. Augustina. Stvoření světa a poslední soud. Celé trvání světa rozvrženo na 6—7 období. University středověké.) 563

Rejstřík jmenný. 585

Obsah 603

